

CİZRE RAPORU

20 Nisan 2016

HALKLARIN
DEMOKRATİK
PARTİSİ

Bu Rapor, HDP Cizre Çalışma Ekibi'nin, Cizre'de 79 gün süren ablukanın kaldırılmasından sonra, 3-12 Mart 2016 tarihlerinde ilçede yaptıkları görüşmeleri, tanıklıkları ve gözlemleri içermektedir.

GİRİŞ

Cizre Ablukası ve yaşananlar, bitirilen Çözüm Süreci'nin toplumsal ve ekonomik yansımalarından biri olmuş, barışın ne kadar kıymetli bir şey olduğunu, çatışmalı ortamın toplumun tüm kesimlerine nasıl olmaz zararlar verdiğini açıkça gözler önüne sermiştir.

Mart 1993'ten bu yana PKK, Kürt Siyasi Hareketi, Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözümü için defalarca ateşkeş ilan etti. Sorunun çözümü için muhataplara çağrıda bulundu. Bu çabalar 1999 yılında Sayın Abdullah Öcalan'ın uluslararası bir komplo ile Türkiye'ye teslim edilmesinden sonra da devam etti. Çatışmalı ortamın alevlenmesi ile birlikte devlet 2012 yılından itibaren sistematik olarak Sayın Abdullah Öcalan ile görüşmeye başladı. 2012 yılı aynı zamanda ilk kez devletin Kürt sorununa siyasal bir çözüm bulma arayışına girdiği yıl olarak da kabul edilir. 2012 yılı sonu itibarıyla, kamuoyuna 'çözüm süreci' olarak deklare edilen bu süreç, toplumun büyük bir bölümünde olumlu karşılanırken, halklar arasında da barış umudunu yeşertmişti.

İmralı'da Sayın Abdullah Öcalan'la ilk siyasi görüşme 3 Ocak 2013 tarihinde BDP heyeti tarafından yapıldı. Sayın Öcalan, 21 Mart 2013 Amed Newroz'u gönderdiği mektubunda çözüm sürecinin "resmen" başladığını beyan etti ve KCK 23 Mart'ta ateşkes ilan etti. 14 Nisan 2013'te İmralı Heyeti ile görüşen Sayın Öcalan, demokratik çözüm sürecinin bütün hassasiyetiyle devam ettiğini belirterek, çatışmasızlık sürecinin kalcılaştırılması için yoğun bir çalışma yürüttüklerini belirtti. Bu görüşmenin ardından da KCK, 8 Mayıs 2013'te yaptığı açıklama ile çözüm için "geri çekilme" kararı aldıklarını açıkladı ve ilk grup 14 Mayıs'ta Kandil'e ulaştı. Daha sonraki süreçte İmralı-devlet, İmralı-BDP/HDP, BDP/HDP-Kandil arasındaki görüşmeler devam etti.

Devletin ve Saray'ın İmralı'da yürütülen çözüm sürecini sonlandırması, Dolmabahçe Mutabakatı'nı tanımaması, savaş kararı alması, gerilla alanlarına yönelik operasyonları başlatması, Kürt halkının 40 yıldır süren savaşta yitirdiği çocukları için inşa ettiği mezarlıkları bombalaması, halkın demokratik taleplerine şiddet ve tutuklamalarla cevap vermesi sonucu halk, devletin uyguladığı tüm bu şiddet konseptinden kendisini ve yaşam alanlarını koruyabilmek adına Kürdistan coğrafyasındaki bazı il ve ilçelerde özyönetim iradesini bir kez daha deklare etti.

Devlet güçleri, kapsamlı bir askeri savaş başlatarak binlerce insanın yaşamını yitireceği bir sürecin önünü açtı. Bölgede binlerce hektar orman arazisi yakıldı; Cizre ve Sur başta olmak üzere Silvan, Silopi, İdil, Nusaybin ve Yüksekova ilçeleri günlerce top atışlarıyla harap edildi. Yoğun bir gözetim ve tutuklama furyası başlatılarak 19'u belediye eş başkanı, 35 belediye eş başkan yardımcısı ve belediye meclis üyesi olmak üzere sadece 2015 yılında 5 binden fazla kişi gözetim altına alındı, yaklaşık 1200 kişi tutuklandı. Şu anda cezaevlerinde 300'ü ağır olmak üzere 756 hasta mahpus kaderlerine terk edilmiş durumdadır. Sadece 2015 yılında cezaevlerinde 482 hak ihlali yaşandı.

Devletin resmi kaynakları 2015 yılından bugüne kadar çatışmalı dönem boyunca Diyarbakır Sur, Şırnak Cizre ve Silopi başta olmak üzere 355 bin vatandaşın göç etmek zorunda kaldığını açıkladı. Fakat bölgedeki STK'lar ve yerel kaynaklar bu sayının çok daha fazla olduğunu, yaklaşık bir yıldaki savaş ortamından dolayı en az 1 milyon 377 bin kişinin en temel yaşam, eğitim, seyahat ve sağlık haklarının ihlal edildiğini açıkladı.

Özellikle Dersim, Hakkari, Mardin, Şırnak başta olmak üzere 127 bölge özel güvenlik bölgesi ilan edilerek sivililerin girişine kapatıldı. 12 mezarlık devlet güçleri tarafından tahrip edildi ya da tamamıyla yıkıldı.

Ülkede süren savaş ve çatışma ortamının bir an önce sonlandırılması amacıyla 'Barış İçin Akademisyenler Girişimi' tarafından organize edilen ve ilk önce 1128 akademisyen tarafından imzalanan barış bildirisini yüzünden 505 akademisyene idari ve adli soruşturma açıldı, 37 akademisyen görevden uzaklaştırıldı.

Daha sonraki dönemlerde hükümet çevreleri, müzakere ve barış görüşmelerinin yapıldığı dönemde hazırlanan 'Çöktürme Planı' adındaki yol haritasıyla, Kürt demokratik siyasetinin ve Türkiye'deki muhalefetin susturulmasını hedefleyen bir çalışmanın hükümet ve devlet kurumları tarafından yapıldığını itiraf ettiler.

Hükümet, Temmuz 2015 tarihinden itibaren Kürt kentlerini büyük bir askeri abluka altına alarak 7 şehrin 22 ilçesinde onlarca mahalleyi kapsayacak şekilde toplamda 817 güne varan sokağa çıkma yasaklarını tam 63 kez ilan etti. 'Sokağa çıkma yasağı' adı altında sürdürülen ablukalar, şu an Şırnak'ın Cizre ve İdil ilçelerinde 21:30 ile 04:30 saatleri arasında, Yüksekova, Şırnak merkez, Nusaybin, Silopi ve Diyarbakır'ın Sur ilçesinde (belli mahallelerde) tam zamanlı olarak devam etmektedir. Bu ablukalarda sadece Şırnak'ın Cizre ilçesinde Temmuz 2015 tarihinden beri 282 kişi yaşamını yitirdi. Suruç katliamında 33, Zergele katliamında 8, Ankara katliamında 100 insan olmak üzere 141 kişi yaşamını yitirdi. 127 kişi protesto gösterilerinde, asker ve polis infazlarında yaşamını yitirdi. Ablukalarda yaşamını yitiren 600 kişiyle birlikte AKP Hükümeti'nin yürüttüğü özel savaş konsepti bugüne kadar 102'si çocuk, 99'u kadın olmak üzere toplamda 868 kişinin yaşamını yitirmesine neden oldu.¹

Kuşkusuz söz konusu ablukaların ve sokağa çıkma yasaklarının bir vahşete ve yıkıma dönüştüğü yerlerin başında Cizre gelmektedir. HDP olarak uzun bir dönem takip ettiğimiz ve abluka kalktıktan sonra yerinde yaptığımız gözlem ve görüşmeler sonucunda ulaştığımız bilgiler hazırladığımız raporda geniş olarak yer almıştır. Cizre başta olmak üzere abluka altındaki diğer yerleşim yerlerinde de yaşananların sadece hendeklerin kapatılmasına yönelik askeri operasyonlar değil, aynı zamanda zorla göç ettirme, sivil yerleşim alanlarına yönelik ağır bombardıman sonucu oluşan katliamlar ve Kürt siyasal hareketinin kitle tabanını göç ve katliamlarla sindirme ve susturma girişimi olduğu sonucuna varmış bulunmaktayız. Cizre'de bizzat devlet eliyle uygulamaya konulan çıplak terörün yıkıcı karakterinin yanında, Kürtlere karşı bir hınc ve katliam boyutuna varan ırkçı, faşist ve cinsiyetçi tutumlara dair örnekler de raporda somut olaylar üzerinden sunulmuştur.

¹ 17 Nisan 2016 tarihli HDP enformasyon notu.

RAPORUN AMACI VE YÖNTEMİ

Şırnak Valiliği'nin 14 Aralık 2015'te saat 23.00'te Cizre'de ilan ettiği sokağa çıkma yasağı 79 gün askeri kuşatmayla sürmüştür. Tüm bu süre boyunca dışarıdan hiçbir kişi ya da heyetin Cizre'ye girişine devlet güçleri izin vermemiştir. İçişleri Bakanı Efkân Ala'nın "Cizre'de operasyonlar bitti" açıklamasından sonra kişiler ve kurumlar Cizre'ye girebilmiştir. Çalışma ekibimiz de bu şekilde Cizre'ye giriş yapabilmıştır.

Bu raporun amacı ablukalar boyunca yaşananları yerinde görmek, tanık ifadelerine başvurmak, yaşanan hak ihlalleri ve vahşeti tespit etmek ve belgelemektir. Cizre halkının özyönetimle ilgili düşüncülerini kayda geçirerek direnişin boyutlarını anlamaya çalışmak, halkın tüm bu yaşananlara dair düşüncelerini öğrenmektir. Cizre'de yaşanan katliamın tüm boyutlarını tanıklıklara dayanarak raporladıktan sonra ihtiyaçları ortaya koymak ve yeniden inşa için bir öneriler listesi geliştirmek de raporun amaçlarındandır.

Saha çalışmasını yürütmek üzere meslekleri avukat, sosyolog, gazeteci ve siyaset bilimci olan ve HDP bünyesinde çalışan 4 kişi görevlendirilmiştir. Çalışma ekibi "operasyonlar bitmiştir" açıklamasından sonra çalışmalarını yoğunlaştırmış, gün gün medya taraması yaparak ve hafıza tazeleyerek, kişi, kurum ve meslek görüşmeleri için ayrı ayrı yapılandırılmış görüşme yönergelerini hazırlamıştır. Görüşme yönergelerinin hazırlanmasında HDP'nin günlük enformasyon raporlarından da faydalanılmıştır.

Çalışma ekibi, Cizre ablukası kalktıktan bir gün sonra, 3 Mart 2016'da Cizre'ye giriş yapmış ve 10 gün boyunca sahada kalmıştır. Bu süre boyunca ablukanın ve yaşanan hak ihlallerinin boyutunu tam anlamıyla görebilmek, sözü bu süreci birebir yaşayanlara vermek için Cizre'de faaliyet gösteren kurum ve meslek örgütleriyle görüşülmüştür. Abluka nedeniyle sağlık, eğitim, barınma, ulaşım, ibadet vb. hakları engellenmiş olan kişilerle toplam 73 yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerin 32'si meslek ve kurum görüşmesi, 41'i kişi ve tanık görüşmesidir. Görüşmelerin tamamına yakını ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Vahşet bodrumları ile ilgili yapılan görüşmelerde bodrumlardan sağ olarak kurtulan 2 kişi de dahil olmak üzere yapılan 5 görüşmede, görüşülen kişiler kayıt alınmasını istememiş, bunun üzerine not defteri ve bilgisayar aracılığıyla notlar alınmıştır. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür. Görüşmeler ağırlıklı olarak Kürtçe yapılmıştır. Ses kayıtlarının çözümü Kürtçe bilen gönüllüler tarafından yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin listesi raporda ek olarak sunulmuştur.

Kişi ve tanık görüşmeleri ağırlıklı olarak ablukanın sert bir şekilde yaşandığı, barikatların yoğun olduğu yerlerde, Cizre'nin % 70'ini oluşturan Cudi, Yafes, Nur, Sur mahallelerinde gerçekleştirilmiştir. Yaşamını yitirenlerin aileleriyle görüşmeler yapıldığında, birçoğunun taziyesi devam etmekteydi. Tank ve top atışlarına maruz kalmış evlerin odalarından bazıları harabe halde olduğu için, taziyeler görece sağlam kalmış ve temizlenmiş bir odada ya da bahçede kabul ediliyordu. Görüşmeler için sakin ve sessiz bir ortam gözetilmiştir. Genellikle kalabalıktan uzak, evin sağlam kalmış küçük bir odasına geçilmesi, küçük yaşta etkileneceği düşünülerek, çocukların içeriye alınmaması rica edilmiştir.

Çalışma ekibinden bir kişinin Cizreli olması, ekibe daha rahat hareket etme imkanı sağlamıştır. Çalışma ekibi güvenlik gerekçesiyle genelde birlikte hareket etmek zorunda kalmıştır. Çalışma boyunca devlet güçlerinin bir baskısıyla karşılaşılmamış, ancak devlet güçlerinin psikolojik baskısı mahallelerde görüşmeler yapılırken her daim var olmuştur. Özellikle fotoğraf makinesi taşınırken ve çekim yapılırken dikkatli olmak zorunda kalmıştır.

Raporun yazımı sahaya çıkan ekip tarafından işbölümü yapılarak gerçekleştirilmiştir. Abluka boyunca kadınların yaşadıklarının daha iyi anlaşılabilmesi ve aktarılabilmesi amacıyla kadın grubumuzda çalışan siyaset bilimci bir kişi görevlendirilmiştir.

Vahşet bodrumlarında bulunan yaralılar günlerce televizyonlar aracılığıyla hastaneye kaldırılma taleplerini dile getirmişlerdir. Rapor heyeti olarak vahşet bodrumlarında mahsur kalan yurttaşların İMC TV, Nuçe TV ve Özgür Gün Tv'ye telefonla bağlanarak verdikleri bilgiler söz konusu 3 televizyondan talep edilmiştir. Bu kayıtların deşifresi yapılarak rapora aktarılmıştır. Adli Tıp Uzmanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, İMC TV Muhabirleri Saadet Yıldız ve Refik Tekin ile Cizre'de yüzyüze görüşme gerçekleştirilemediği için kendilerine mail atılmış, gelen yanıtlar raporda değerlendirilmiştir. Bu rapor, 14 Aralık 2015 - 2 Mart 2016 arası 79 gün süren ve Cizre'ye tüm girişlerin kapatıldığı döneme odaklanmaktadır. Çalışma ekibi, yapılan görüşmeler ve izlenimler sonrası Cizre ablukasını 3 kritik döneme ayırır ve raporu bu dönemleri baz alarak yazmıştır.

Birinci dönem, abluhanın başladığı günden vahşet bodrumlarının ortaya çıktığı güne kadar olan süreci kapsamaktadır. İkinci dönem, vahşet bodrumlarının ortaya çıktığı ve kamuoyunun vahşet bodrumlarındaki insanların yaşamına odaklandığı dönemdir. Üçüncü dönem ise, İçişleri Bakanı Efkân Ala'nın "Cizre'de operasyonlar bitti" açıklamasından sonra abluhanın devam ettiği, çatışmaların olmadığı, ancak devlet güçlerinin büyük bir talana kalktığı dönemdir. Bu bölümde, kadına yönelik devlet şiddetinin ortaya konduğu cinsiyetçi yaklaşım da ele alınmıştır. Yine burada, devletin canlı cansız her şeyi vurarak gündelik hayatın yeniden tesisini zorlaştırdığına, hayvanları ve meyve ağaçlarını doğrudan hedef alarak yaşamı yok etmeye çalıştığına yer verilmiştir. Son bölümde ise devletin hukukla imtihanı incelenmiş, 90'lardan bugüne, yargının devlet şiddetine yaklaşımı üzerinde durulmuş ve yargının toplumsal barışın inşasındaki rolüne değinilmiştir. Abluka sürecinde yaşanan hak ihlallerinin boyutları, ulusal ve uluslararası mevzuata referansla incelenmiş, özellikle bizleri bekleyen olası bir dava süreci için etkili bir soruşturmanın yürütülüp yürütülmediği, kullanılacak delillerin hukuka uygun bir biçimde toplanıp toplanmadığı üzerinde durulmuştur.

Cizre halkı 79 gün boyunca tarihte ender rastlanan acımasız bir katliamına tanıklık etti. İnsanca ve özgürce bir yaşam için evlatlarını direnişte kaybetti. Ama boyun eğmedi, aman dilemedi.

Saha çalışmamız boyunca bizi evlerinde konuk eden, evlerinin neredeyse tamamı havan topu ve tank mermileriyle yıkılmış haldeyken kapıdan çevirmeyen, o halde evlerine buyur eden, fedakar ve direngen Cizre halkına şükran borçluyuz. Bu rapor Cizre'de yaşamını yitirenlerin anısına, yaralanan insanlara ve tüm Cizre halkına adanmıştır.

ABLUKA ALTINDA BİR İLÇE: TOPLARLA TANKLARLA VURDULAR

14 Aralık 2015 tarihinde başlayan Cizre ablukası, 79'uncu günün sonunda, insanlık tarihinde kara bir leke olarak anılacak vahşi bir katliama dönüştü. Onlarca insan evlerinin mutfağında yemek yaparken, oturma odalarında çay içerken, tuvalet ihtiyacını gidermeye giderken, sokak ortasında, bazen gündüz bazen akşam yaşamlarını yitirdiler. Acımasız ve vahşi bir nefret duygusuyla hareket eden devlet güçleri intikam alırcasına Cizre'de terör estirdi. Abluka boyunca seçilmiş siyasetçiler dahil olmak üzere hiçbir gazeteci, kurum ya da kuruluşun Cizre'ye girmesine izin verilmedi. Yasak ilan edilmeden önce Cizre'de kalanların² dışında hiç kimse Cizre'de yaşananları bilemedi, göremedi. Cizre ablukası başlamadan önce yapılan "evlerinizi boşaltın, son uyarımızdır" anonsları³, yerleşim alanlarına yönelik top atışları ve başkaca psikolojik baskı yöntemleriyle halk göçe zorlanmış, evlerini terk etmek zorunda bırakılmıştır. Devlet güçleri bu şekilde kendince Cizre'yi "steril" hale getirdiğini kabul etmiş, kalanların hepsini "terörist" olarak ilan ederek kapsamlı bir katliama girişmiştir.⁴

Cizre'de daha önce farklı tarihlerde toplam 4 kez ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının ilkinde 23 yurttaş yaşamını yitirmiştir. 14 Aralık'ta ilan edilen son sokağa çıkma yasağı, yasağın 79'uncu günü olan 2 Mart 2016 tarihinde, 05.00-19.30 saatleri arasında kaldırılmış, ancak gece boyunca devam etmiştir. 28.3.2016 tarihinden itibaren ise yasak günümüze kadar 21.30-04.30 arasında devam etmektedir.

Uygulamaya konan yasakların ne yasal ne de anayasal hiçbir hukuki temeli yoktur. Sokağa çıkma yasakları 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. Maddesi'ne dayandırılmaktadır. Buna göre "İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindedir". Valilerin ve kaymakamların yetkilerini sınırsızca ve sorumsuzca kullanması durumundan doğan sokağa çıkma yasağı ilanları, huzur ve güvenliğin sağlanmasının aksine halkta, terör, korku ve panik ortamının oluşmasına neden olmuştur.

Cizre'de 14 Aralık 2015 tarihli yasak henüz ilan edilmemişken, önceki yasaklarda yaşanmayan bir durum gerçekleşti. 13 Aralık 2015 tarihinde öğretmenlere gelen mesaj ile Cizre'de sokağa çıkma yasağının ilan edileceği "resmi olmayan bir şekilde" açıklandı. Cizre ve Silopi ilçelerinde görevli öğretmenlere SMS ile mesaj gönderilerek 'hizmet içi eğitime' alındıkları bildirilince, öğretmenler ilçeyi terk etmeye başladı.

Mesajlarda tüm öğretmen ve yöneticilerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 14 Aralık 2015 tarihinden itibaren 'hizmet içi eğitim' seminerine alındığı belirtilmiş, "öğretmenlerimiz seminerlerini memleketlerinde alabilir" şeklinde yazılı bir mesaj da gönderilmiştir.

² Cizre'de kalanların başında Şırnak Milletvekili Faysal Saryıldız geliyordu. Abluka boyunca kentten ayrılmadı. Şırnak Milletvekili Aycan İrmez ve Ferhat Encü Silopi'de, Leyla Birlik Şırnak Merkez'de abluka süresince kentten ayrılmamışlardır.

³ Bu tür anonsların yapıldığı, yaptığımız görüşmelerin birçoğunda dillendirilmiştir. Ancak bu anonslardan sonra bile Cizre'de ciddi anlamda kitlesel göç yaşanmamıştır. Asıl göç "kimyasal silah kullanılacak" söylentilerinin yayıldığı 29. ve 30. günlerde

⁴ gerçekleşmiştir. Bu konu raporda detaylı olarak yer almaktadır.

Cizre'de 104 okulda 431 bin 127 öğrenciye eğitim veren 1298 öğretmenden, aileleri başka il ve ilçelerde oturan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, bunun üzerine ilçeyi terk etmeye başlamıştır. Önce bankalar önünde para çekmek için uzun kuyruklar oluşturan öğretmenler, ardından yanlarına aldıkları bavullarla birlikte ayrılmaya başlamıştır. Özel araçları bulunan öğretmenler araçlarıyla, olmayanlar ise minibüs ve yaya olarak otogara akın etmiştir. Otogarda yoğunluk nedeniyle büyük hareketlilik yaşandığı heyetimize aktarılmıştır. İlçeden ayrılmak için otobüs bulamayan öğretmenler yaya olarak 5 kilometre uzaklıkta bulunan uluslararası İpek Yolu'na çıkmıştır. Öğretmenler burada otostop yaparak bulabildikleri araçlara binerek ayrılmış, araç bulamayan öğretmenler ise yağmur altında beklemek zorunda kalmıştır. Öğretmenlerin Cizre'den ayrılması ilçe halkı arasında da tedirginlik yaratmıştır.⁵

Öğrencilerin ailelerinden sonra belki de en çok saygı ve güven duydukları öğretmenlerin bu şekilde kenti terk etmeleri güven ilişkisini tamamen bozmuştur. Öğretmenlere gönderilen kısa mesajda sözü edilen 'hizmet içi eğitim' çağrılarının eğitimde sürekliliği esas olmadığı bilinmektedir. Bu durum anayasal bir hak olan eğitim alma hakkının da gaspı anlamına gelmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kendi memleketlerine dönmüş olmaları kalan öğretmenlerde de hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu uygulama belli ki, aynı meslek grubu içinde yer alan insanlar arasında bir tür ikilik yaratmıştır. Kalan öğretmenler, arkadaşlarının sadece kenti değil, kendilerini de terk ettikleri hissine kapılmıştır. Bu gidiş, özellikle öğrencilerde onarılması mümkün olmayan kırgınlıklar yaratmıştır.

Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, ablukaların uygulandığı yerlerden biri olan Cizre'de normal hayata geçildiğinde düzenli eğitime de geçileceğini, yasaktan kaynaklı oluşan hak kaybının da telafi eğitimleriyle giderileceğini belirtmiştir.⁶ Ancak gördüğümüz öğretmenler, bu ifadelerin gerçekliği yansıtmadığını, öğrencilerin hak kaybının bu şekilde giderilemeyeceğini ifade etmişlerdir. Hiçbir şey olmamış gibi hayata kaldığı yerden devam etmenin bir öğrenci için mümkün olmayacağı özellikle vurgulanmıştır.

Cizre Merkez'deki okulların birçoğunun abluka boyunca karargaha çevrildiği, birçoğunun yine karakol olarak kullanılmaya devam edildiği ifade edilmiştir. Abluka boyunca okulların karargah olarak kullanıldığı bir takım sosyal medya hesaplarında yayınlanan fotoğraf ve videolardan da açıkça belli olmaktadır. Bu paylaşımlarda okul içinde fotoğraf çektiren asker ve polislerin tahtaya "Eğitim sırası bizde" cümlesini yazarak poz vermeleri sosyal medya ortamında oldukça tartışılmıştır. Aileler de çocukların eğitim hayatları konusunda oldukça karamsar düşünmektedirler. Okulların karakola çevrilmesi aileler açısından kabul edilemez bulunmuştur. İşin içine abluka boyunca işlenen zulüm siyaseti de girince, ailelerde eğitim ile ilgili muazzam bir kırılma hissedilmiştir.

Yaşamını Yitirenler ve Yaralananlar

Cizre ablukası boyunca 177 kişi vahşet bodrumlarında olmak üzere 251 insan acımasızca katledilmiştir. Bu kişilerden 1'i bebek olmak üzere 41'i çocuk, 22'si kadındır. Yine bu kişilerden 79'unun kimliği henüz tespit edilememiştir.

⁵ http://www.dha.com.tr/sms-geldi-tum-ogretmenler-o-iki-ilceyi-terk-ediyor_1093936.html

⁶ <http://www.meb.gov.tr/bakan-avci-ntv'nin-canli-yayin-konugu-oldu/haber/10162/tr>

Bu insanların kimi sokak ortasında, kimi evinin salonunda ya da mutfağında katledilmiştir. Yaşamını yitiren direnişçi ve siviller orantısız bir güçle katledilmişlerdir. Tank mermileri ve havan toplarıyla mahallelere rastgele ateş açılmıştır. Henüz doğmamış bebeklerden, 3 aylık Miray İnce'ye, 80 yaşında yaşlı bir amcadan 50 yaşındaki annelere kadar onlarca sivil devlet şiddetine maruz kalmış, yaşamını yitirmiş ve onlarca kişi yaralanmıştır.

Ablukanın ilan edilmesinin üzerinden henüz 1 hafta geçmemişken Cudi, Nur ve Yasef mahallelerinde saldırılar yoğunlaşmıştır. Cizre; Nur Mahallesi'ni tepeden hakim olarak gören Aşk Tepesi'ne; Sur Mahallesi'ni tepeden hakim olarak gören Şahin Tepesi'ne; Cudî Mahallesi'ni tepeden hakim olarak gören Caferi Sadık Tepesi'ne; Yasef Mahallesi'ni tepeden gören Hastane Tepesi'ne konuşlanan tanklar tarafından gün boyu yoğun top atışı ve ağır saldırılara maruz kalmıştır. Vahşet bodrumlarının kamuyounda bilinmesine kadarki 41 günlük sürede toplam 66 kişi yaşamını yitirmiştir. Burada, yaşamını yitirenlerden ve yaralananlardan bir kaç örnek vermek istiyoruz: Ablukanın ikinci gününde Cudi Mahallesi'ndeki evinde vurularak katledilen üç çocuk annesi 32 yaşındaki Hediye Şen'in öldürülmesine ilişkin açılan soruşturmaya savcılık tarafından gizlilik kararı verilmiştir. "Gizlilik kararı" nedeniyle aile avukatına otopsi sonucu verilmemiş, ancak Hediye Şen'in hedef alınarak 8 kurşunla tarandığı tespit edilmiştir. Kur'an kursu öğretmeni olan Hediye Şen, mahallede isteyenlere gönüllü olarak Kur'an eğitimi veriyordu. Hem eşinin hem de komşularının anlatımına göre, Şen çok sevilen bir insandı. Hediye Şen Cizre'de yaşamını yitiren ilk sivil oldu. Zırhlı polis araçlarının tepelerindeki otomatik silahların "teknik arıza sonucu" ateş alması neticesinde Nusaybin'de bir kadın yaşamını yitirmişti. HDP Mardin Milletvekili Ali Atalan'ın da TBMM'ye taşıdığı olaya göre,⁷ 19 Şubat 2016'da herhangi bir yasak olmadığı halde kızıyla beraber komşusuna giden 8 çocuk annesi Dilşa Ak "teknik arıza" sonucunda katledilmişti. Mardin Valiliği de bu olayı doğrulamış, "zırhlı aracın ateşleme mekanizmasında yaşanan teknik arızadan kaynaklı olarak" Dilşa Ak'ın yaşamını yitirdiğini açıklamıştır.⁸ Zırhlı araçlarda bulunan sistemle insanlar düğmelere basılarak katledilmiştir. Bir karartı veya bir hareketlilik aracın kamera sistemine takılmakta, polisler de pervasızca kişinin kim olduğunu önemsemeksizin, cezasızlığın güvenine sığınarak insanları öldüre bilmekte, adına da "teknik arıza" diyebilmektedirler.

Gerek Cizre'de gerek Kürdistan coğrafyasındaki diğer ilçelerde yaşanan katliamlarda yaralıları için ambulanslar defalarca aranmasına karşın gelmemiş ya da saatler sonra, yaralının yaşamını yitirmesinin ardından gelmişlerdir. Bununla birlikte, hiçbir görevliye ulaşamama gibi durumların da yaşandığı sıkça dillendirilen bir konu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durumdan ötürü çok sayıda kişinin kan kaybından yaşamını yitirdiği bilinmektedir. Hediye Şen de, aynı şekilde erken müdahale ile kurtarılabilirken, sağlık yardımı krizi yaratılarak geride kalan eşine büyük işkenceler çektirilmiştir. Devlet yetkilileri 79 gün süren Cizre ablukasında katledilen herkesin "terörist" olduğunu iddia etmiştir. Başbakan Davutoğlu'nun kendisi de Cizre'de öldürülenler arasında sivil olmadığını ifade etmiştir.⁹ AKP Hükümeti'nin bebekleri, çocukları "terörist" olarak ilan ettiği gerçeği yeni değildir. 2006 yılında Diyarbakır'da direnen insanlar için de dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan, "kadın da olsa, çocuk da olsa gereği yapılacaktır" diyerek düşüncesini ve devlet güçlerine verilen sınırsız yetkiyi açıkça ifade etmişti.¹⁰

⁷ http://www.nusaybinim.com/hdp_mardin_milletvekili_atalan_dilsa_aki_meclise_tasidi_haber8985.html

⁸ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/485013/Valilik_ten_skandal_Dilsa_Ak_savunmasi.html

⁹ <http://www.diken.com.tr/davutoglu-cizrede-tek-bir-sivil-kayip-yok-yasak-bitmesi-gerektigi-zaman-bitecek/>

¹⁰ <http://www.kurtalanhaberleri.com/guncel/Basbakan-Erdogan-Cocuk-da-olsa-bedelini-oder-2663.html>

Cizre’de devlet güçleri, hendekleri bahane ederek kuşattıkları kentte günlerce terör estirmiştir. Oysa ölümlerin tümü hendeklerin olduğu mahallelerde gerçekleşmemiştir. Hendek ve barikatların olmadığı mahallelerden biri olan, Mem u Zin Türbesi yakınlarındaki Şen Sokak’ta oturan 17 yaşındaki Nidar Sümer, 7 Ocak 2016 akşamı oturduğu evin hemen yakınlarında hastaneye yakın bir yerde konuşlanan zırhlı araçlardan açılan ateşle yaralanmıştır. Yaralı kardeşini almaya giden 45 yaşındaki Halis Sümer de kurşunların hedefi olarak ağır yaralanmıştır. Nidar ve Halis Sümer kardeşler, kaldırdıkları Cizre Devlet Hastanesi’nde yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak yaşamlarını yitirmişlerdir.

Yaşamını yitiren Garip Mubarrıs’ın hikayesi de 90’lı yıllardan bu yana yaşatılan devlet zulmünün ve bu zulüm karşısında verilen direnişin özeti gibidir. 1994 doğumlu olan Garip Mubarrıs, Cizre’nin Yeşilyurt Köyü’ndendir. Yeşilyurt Köyü, 1989’da zorla dışkı yedirme olayının yaşandığı köydür. Yeşilyurt davası olarak kayıtlara geçmiştir. Babası Kemal Mubarrıs, 1994 yılında polisler tarafından gözaltına alınmış, o günden beri kayıptır. Garip, çocukluğundan beri amcasının evinde yaşamış ve Cizre ablukasında yaşamını yitirmiştir.

Cizre ablukasının kritik aşamalarından biri de 20 Ocak 2016’da Cudi Mahallesi’ndeki yaralıları almak için yola çıkan heyetin Nusaybin Caddesi’nde silahlarla taranması olayıdır. Olayda 2 kişi yaşamını yitirmiş ve içlerinde İMC TV muhabiri gazeteci Refik Tekin’in de olduğu 12 kişi yaralanmıştır. Olay, devlet güçlerinin gündüz, kentin merkezinde bir caddede sivilleri alenen hedef alabilecek kadar pervasızlaşabildiğinin görülmesi açısından çarpıcıdır. Bu heyetin içinde Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız’ın da olduğu düşünüldüğünde, olayın vehameti daha da artmıştır. Olay gününe dair yapılan tanıklıklar, devlet güçlerinin hedef gözetmeden, rastgele ateş açarak toplu bir katliam planlamış olabilecekleri kanısını güçlendirmiştir.

Abluka Altında Yaşam: Hayata Dair Her Şeyin Askıya Alındığı Günler

Abluka boyunca Cizre’de yaşam her açıdan olağanüstü koşullarda sürmüştür. Gündelik hayat tamamen felç olmuştur. İnsanlar evlerinden çıkamamış, günlerce evlerinde kalmışlardır. Kafasını çıkarmanın yüksek binalara konuşlanmış keskin nişancılar tarafından katledildiği bir dönem söz konusu olmuştur. İnsanların birçoğu ilk günlerde evlerinden çıkmak istememiş, ancak ilerleyen günlerde saldırıların dayanılmaz boyutlarda artınca evlerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Mahalle içlerine gün boyu yapılan “burayı terk edin” anonsları ve zırhlı araçlardan çalınan mehter marşları halk üzerinde psikolojik baskıya neden olmuştur. Evlerinde oturmakta zorlanan insanlar bir süre sonra kaldıkları evlerin ya da apartmanların bodrum katlarına inmiş, burada da yaşam dayanılmaz hale gelince mahallelerinden çıkmak zorunda kalmışlardır. 90’lı yıllarda zorla köylerinden göç ettirilen insanlar, bu sefer de yoğun saldırılara dayanamamış, mahallelerini terk etmek zorunda kalmıştır.

Cizre’deki ablukada anne karnında katledilen ceninler dahil olmak üzere henüz 3 aylık bir bebek olan Miray İnce ve her yaşta çocuk yaşamını yitirmiştir. Kronik hastalığı bulunan çocuklar tedavi alamamışlardır. Bebeklerin aşılarının düzenli olarak yapılması gerekirken, bu gerçekleşmemiştir. Okula giden çocuklar eğitim alamamış, ciddi psikolojik rahatsızlıklar yaşamışlardır. Ailelerle yapılan

görüşmelerde, çocukların çok korktukları için geceleri huzursuz oldukları, altlarını ıslattıkları, sokakta arkadaşlarıyla oyun oynayamadıkları ve sürekli evde ağladıkları, huzursuz ve saldırgan bir ruh haline girdikleri söylenmiştir.¹¹

Cizre ablukası, Kürdistan'da daha önce uygulanan ablukalara benzer, ancak oldukça sert bir şekilde yaşamın bir bütün olarak askıya alındığı bir zaman dilimi olarak tarihe geçmiştir. Öğretmenlere gönderilen mesaj halk arasında kısa sürede yayılınca, Cizre halkı ne kadar süreceği belli olmayan karanlık günler için fırın, market ve manavlara akın ederek alışveriş yapmıştır. Özellikle fırın ve marketlerin önünde saatlerce uzun kuyruklar oluşmuş, ancak stoklanan yiyecek ve içecekler kısa bir sürede bitmiş, halk açlığa ve susuzluğa mahkum edilmiştir.

Abluka boyunca, Cizre'yi gören hakim bir noktada olduğu için, Cizre Devlet Hastanesi, devlet güçleri tarafından karargâh olarak kullanılmış, abluka kalktıktan sonra da kullanılmaya devam edilmiştir. Zırhlı araçlarla ablukaya alınan hastane, devlet güçleri tarafından yemekhane ve lojistik yer olarak kullanılmıştır. Devlet hastanesinin karargaha çevrilmesi hastane çalışanları arasında huzursuzluk yaratmıştır. Cizre Devlet Hastanesi'nde yaralılara yeterli düzeyde müdahale edilemediği için, yaralılar 46 kilometre ötedeki Şırnak Devlet Hastanesi'ne götürülmüştür. Bu durum yaralıların kan kaybından hayatını kaybetme riskini arttırmıştır. Görüştüğümüz sağlık emekçileri, Cizre'ye UMKE (Ulusal Mücadele Kurtarma Ekipleri) geldikten sonra hastane çalışanları arasında güven sorunu yaşandığını, o saatten sonra kendilerine sadece sivillere bakma izni verildiğini, ayrıca UMKE ekiplerinin sivillere oldukça kötü davrandığını aktarmıştır.

Abluka boyunca en çok sıkıntı çekenlerin başında kronik hastalığı olanlar gelmiştir. Düzenli olarak tedavi görmek zorunda olan bu hastalar, sağlık haklarından faydalanamamışlardır. Yaşamını yitirenler, yaralananlar ve kronik hastalığı olanlar hedef olmamak için beyaz bayrakla hastaneye götürülmüşlerdir.

Abluka boyunca Cizre halkının ilaç temini imkansız hale getirilmiştir. Eczanelerin tamamının kapalı olduğu ifade edilmiştir. Açık kalan bir kaç eczaneye de gitmenin imkansız olduğu aktarılmıştır. Görüştüğümüz eczacılar, normal bir sürede yapılan ilaç satışı ile yasak sürecindeki ilaç satışı arasında dramatik farklılık olduğunu belirtmişlerdir.

Elektrik ve su gündelik hayatın vazgeçilmez iki ihtiyacıdır. Aydınlanma ve hayatta kalmak için şart olan bu iki temel ihtiyaç, Cizre ablukası boyunca halktan esirgenmiş, bir cezalandırma aracına dönüşmüştür. Abluka ilan edilmeden önce halkı korkutarak evden çıkarmaya çalışan devlet güçlerinin abluka ilan edilir edilmez ilk yaptıkları işlerden biri su vanalarını patlatmak, çatıların üstündeki su depolarını kurşunlayarak kullanılamaz hale getirmek, elektrik direklerini tahrip ederek halkı elektrik siz bırakmak olmuştur.

¹¹ Çalışma ekibi çocuklarla görüşme yapmayı etik sorumluluk açısından doğru bulmamıştır. Çocuklarda yaşanan travmanın düzeyi, konunun uzmanı kişiler tarafından yapılacak çalışmalarla ortaya çıkarılabilecektir. Gündem Çocuk Derneği'nin İHD, TİHV, Diyarbakır Barosu ve SES ile ortaklaşa yazdığı 'Cizre Gözlem Raporu' bu konuyla ilgili detaylı bilgiler sunmaktadır. Rapor için <http://tihv.org.tr/79-gunluk-sokaga-cikma-yasagi-ardindan-cizre-ortak-gozlem-raporu/> Ayrıca Mezopotamya Hukukçular Derneği, Özgürlükçü Hukukçular Derneği, Asrın Hukuk Bürosu, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı'nın ortaklaşa hazırladığı Ön Rapor'a da bakılabilir. <http://t24.com.tr/haber/avukatlarin-cizre-raporundan-envanter-disi-silahlar-memesi-kesilenler-ezilerek-oldurulenler,334843>

Devlet güçleri tüm uyarılara rağmen mahallesini terk etmeyen halkın elektriğini keserek halkı karanlığa ve soğuğa mahkum etmiş, su depolarını patlatarak da susuzlukla terbiye etmeye çalışmıştır. Elektriksiz kalan insanlar dondurucu soğukla da mücadele etmek zorunda kalmıştır. Elektrik sobalarını kullanamayan insanlar, odun ve kömür sobalarını da kullanmaktan çoğu zaman korkmuşlardır. Zira bacadan çıkan duman kalınan evi devlet güçleri için bir hedef haline getirebilmiştir.

Abluka ekonomik hayatın da felç olmasına neden olmuştur. Kentte ticaret durma noktasına gelmiştir. Görüştüğümüz sermaye sahipleri, Cizre halkının tamamının mağdur olduğunu, ekonomik olarak tüm kesimlerin derinden etkilendiğini, pek çok esnafın iflas ettiğini ifade etmiş, ancak yaşamını yitiren ve yaralanan insanları düşündüklerinde konuşmanın dahi içlerinden gelmediğini aktarmışlardır.

Cizre'deki ablukada yaşanan hukuksuzluklar, yaşam hakkı ihlalleri, toplu katliamlar DİHA, JİNHA ve İMC muhabirleri ve ilçedeki sosyal medya kullanıcıları tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Cizre'de 79 gün süren ablukada, ilçede bulunan gazeteciler ölüme ve gözaltına rağmen çalışmak zorunda kalmıştır. Abluka sürecinde gazeteciler de yaşamını yitirmiş, yaralanmış ve gözaltına alınmıştır. Cizre'deki abluğa sırasında bodrum katında mahsur kalan ve kendisinden haber alınamayan Azadiya Welat Yazı İşleri Müdürü Rohat Aktaş hayatını kaybetmiştir. 20.1.2016 tarihinde polislin açtığı ateş sonucu aralarında İMC TV kameramanı Refik Tekin'in de olduğu 12 kişi yaralanmıştır.

Mardin Devlet Hastanesi'nde tedavi gören İMC TV kameramanı Refik Tekin hakkında Mardin Emniyet Müdürlüğü'ne bilgilendirme yazısı gönderen Şırnak Emniyet Müdürlüğü, kameraman Tekin'i "bölücü terör örgütü mensubu" olarak göstermiştir. JİNHA muhabiri Beritan İrlan, Cizre'deki ablukada "sokağa çıkma yasağını ihlal etmek" gerekçesiyle gözaltında tutulmuş, Star gazetesi tarafından "Sırp ajanı" ilan edilmiştir. İrlan, "sokağa çıkma yasağını" ihlal ettiği gerekçesiyle 219 TL para cezası kesilerek serbest bırakılmıştır. JİNHA muhabiri Asmin Bayram da keskin nişancıların hedefi olmamak için kameraları poşetlere saklamak zorunda olduklarını kaydetmiştir. Devlet güçleri abluğa boyunca hakikatın ortaya çıkmaması için olan güçleriyle çalışmıştır. Bu yüzden gazeteciler çoğu zaman doğrudan hedef olabilmektedir.

Halkların Demokratik Partisi'nin 7 Haziran 2015 seçimlerinde % 91.7, 1 Kasım seçimlerinde ise % 93.2 oy aldığı Cizre, 90'lı yıllarda da Kürt siyasi hareketinin en güçlü olduğu yerlerin başında gelmektedir. 7 Haziran seçimlerinden sonra Erdoğan ve kendisine tümüyle bağlı AKP Hükümeti, Rojava'da yaşanan gelişmeleri de dikkate alarak, savaş konseptini devreye sokmuş, çözüm sürecini tümüyle sonlandırmış, Erdoğan'ın tabiriyle "buzdolabına" kaldırmıştır. AKP Hükümeti, Cizre'de 4 Eylül 2015'te sokağa çıkma yasağı ilan ederek 22 kişinin yaşamını yitirmesine neden olmuştur. Tüm bu saldırı konseptinin yanı sıra, ağır saldırılar altında 1 Kasım seçimlerine giren HDP, Cizre'de oylarını daha da arttırmıştır. Cizre halkı ilan edilen özyönetimleri desteklemiş, kendi yaşam alanında kendisinin söz sahibi olma iradesini barış temelinde bir kez daha ortaya koymuştur.

Cizre halkının bu şekilde ortaya çıkan net tutumuna devlet güçleri korkunç saldırılarla karşılık vermiş, son olarak 14 Aralık 2015'te 79 süren sürecek ve 251 kişinin daha yaşamına mal olacak ablukayı ilan etmiştir.

Abluka boyunca büyük acılar yaşayan Cizre halkıyla yaptığımız görüşmelerde, halkın bu saldırılara büyük bir direnişle karşılık verdiği ortaya çıkmıştır. Acılar çekilmiş, ancak boyun eğme olmamıştır. Devlet güçlerinin duvar yazılarında sıkça ifade ettiği “itaat çağrıları” halkta hiç bir karşılık bulmamıştır. Görüştüğümüz bir Cizreli yurttaşın ifade ettiği gibi; “Cizre yaralanmış, fakat ölmemiştir, dimdik ayaktaadır. Yaralarını yeniden sarmasını bilecektir.”

Cizre, Silopi ve Sur’daki ablukalar boyunca, parlamento çatısı altında Halkların Demokratik Partisi (HDP) milletvekilleri tarafından çok sayıda soru ve araştırma önergesi Meclis Başkanlığı’na sunulmuş, ancak bu önergelerin neredeyse tamamı, Meclis Başkanlığı tarafından iç tüzük hükümlerine aykırı bulunduğu gerekçesiyle işleme alınmamış ve iade edilmiştir. Bununla birlikte, iade edilmeyen ve Danışma Kurulu’nda uzlaşma çıkmaması nedeniyle Meclis Genel Kurulu’nda HDP’nin görüşmeye alınmasını istediği ve araştırma komisyonu kurulması için görüşmelerin de yapıldığı çok sayıda Araştırma Önergesi AKP ve MHP oylarıyla reddedilmiştir.

VAHŞET BODRURLARI

Sokağa çıkma yasağının uygulandığı ilk günden itibaren devlet güçleri tarafından ilçe merkezindeki bina, sokak ve caddeler tank atışları, havan topu mermileri ve diğer ağır silahlar ile dövülmüştür. Fiziki olarak çanak yapısına sahip olan, etrafı kent merkezine göre daha yüksek topografya ile çevrili olan Cizre’de tepelere konuşlanan tank ve zırlı araçlar ile keskin nişancılar sokak ve caddelerde birçok kişiyi hedef alarak vurmuştur. Saldırlar neticesinde binlerce ev ve işyeri yıkılmış, yakılmış ve kullanılamaz hale gelmiştir. Saldırların şiddetlenmesinden dolayı evlerin yıkılması ve tahrip edilmesi sonucu 100 bini aşkın kişi büyük kalabalıklar halinde ilçeyi terk etmek zorunda kalmıştır.

Sokağa çıkma yasağının 41’inci gününe kadar Cizre’de günde ortalama 3 veya 4 kişi öldürülürken, 22 Ocak 2016 tarihinden itibaren ilçede güvenlik birimleri tarafından toplu katliama varan saldırılar gerçekleştirilmiştir. İçerisinde yaralıların bulunduğu, güvenlik güçlerince de bilinen ve ilçedeki saldırılardan dolayı sivillerin topluca sığındığı bodrumlar tank ve havan mermileri başta olmak üzere en ağır silahlar ile vurulmuştur. 23 Ocak 2016 tarihinde gündeme gelen, devletin yaralılara dönük acımasız yaklaşım sergilediği ve yurttaşların sığındığı bodrum katları kamuoyu tarafından “Vahşet Bodrumları” olarak tanımlanmıştır.

Cizre’nin Cudi ve Sur mahallelerinde, büyük çoğunluğu 3 binanın enkazından ve civardaki evlerden, sokaklardan 23’ü çocuk toplam 177 cenaze çıkarılmıştır. Hayatını kaybedenlerden 103 kişinin kimliği açık iken 74 kişi kimliği teşhis edilmeden defnedilmiştir. Cenazelerin neredeyse tamamı ya yanmış ya da parçalandığı için tanınamaz hale gelmiştir.

Heyetimiz yasağın kaldırılmasından 2 gün sonra, 4 Mart 2016 tarihinde vahşet bodrumlarının olduğu bina enkazlarında ve bodrumların bulunduğu sokaklarda incelemelerde bulunmuştur. Yerinde yapılan incelemelerde, vahşet bodrumlarının olduğu bina ve sokakların tank ve top başta olmak üzere ağır silahlar ile vurulması sonucu enkaza dönüştüğü, yakıldığı gözlemlenmiştir. Enkaza dönüşen bodrumların enkazlarında patlamış ve patlamamış çok sayıda tank ile top mermisi görülmüş ve fotoğraflanmıştır. Vahşet bodrumlarının olduğu sokaklarda hâlâ ağır cenaze kokuları yükselirken, birçok evin iç ve dış duvarlarına sıçrayan kan izleri de görülmüştür.

Bodrumlarda insan kemikleri ve askeri mühimmat atıkları görülmüştür. Adli Tıp Uzmanları, bodrumlarda çocuklara ait olduğu kabul edilen kemik parçaları bulmuştur.

Cesetlerin parçalanmış ve yakılmış olması, bodrumlara yönelik henüz tespit edilemeyen yakıcı silahların ve yüksek düzeyde etkili patlayıcı maddelerin kullanıldığını ortaya koymuştur.

Üç bodrumun birbirine yaklaşık 200-250 metre uzaklıkta olduğu belirlenmiş, yapılan incelemeler neticesinde 3 vahşet bodrumuna ilişkin tespitler aşağıda belirtilmiştir:

Birinci Vahşet Bodrumu (Cudi Mahallesi Bostancı Sokak No 23):

Kamuoyunun gündemine 23 Ocak günü düşen ve 1. Vahşet Bodrumu olarak nitelendirilen binanın 5 katlı olduğu, ama devlet güçlerinin saldırılarından sonra üst katlarının tamamen yıkıldığı ve binaya ait enkazın büyük çoğunluğunun alandan taşındığı görülmüştür. Ancak yaralıların sığındığı bodrum katının ise büyük hasar görmesine rağmen yıkılmamış olduğu gözlemlenmiştir. Güvenlik güçlerinin saldırısı neticesinde hayatını kaybeden yurttaşlara ait eşyaların yanmış olduğu ve bodrum içerisinde çıkan yangın neticesinde duvarların duman nedeni ile isle kaplandığı tespit edilmiştir. Söz konusu vahşet bodrumuna yurttaşların adeta akin ettiği görülmüş ve kadınların bodrum girişinde ve içinde ağıtlar yaktığına tanıklık edilmiştir.

İkinci Vahşet Bodrumu (Cudi Mahallesi Narin Sokak No 6):

2. Vahşet Bodrumu'na ait bina enkazının (hafriyatın) tamamen taşındığı, geriye sadece bina temelini kaldığı görülmüştür. Diğer bodrumlara göre daha yoğun cenaze kokusunun geldiği hissedilmiştir. Sokağa çıkma yasağı sürecinde Cizre'de bulunan birçok yurttaş 2'nci bodruma saldırının yapıldığı 7 Şubat 2016 tarihinde çok şiddetli bir patlamanın meydana geldiğini, adeta deprem etkisinde olduğunu, söz konusu bodruma 1 kilometreden fazla uzaklıkta olan Cizre Belediyesi civarında yer alan binaların camlarının dahi kırıldığını ifade etmiştir. Görüştüğümüz, dinlediğimiz birçok kişi 2. Bodrum'da tahrip gücü oldukça yüksek bir patlayıcı kullanıldığını, bu nedenle binanın tümünden yıkıldığını ve bina enkazının yer ile bütünleştiğini kaydetmiştir.

Üçüncü Vahşet Bodrumu (Sur Mahallesi Akdeniz Sokak):

Üçüncü Bodrum'un beş katlı ve hala inşaatı devam eden bir binada olduğu görülmüştür. Üst katlarında atılan top ve bombaların iz ve parçalarının mevcut olduğu, binanın giriş ön cephesinde kurşun izleri bulunduğu, binanın zemin katı diye bilinen bodrumda hala insanlara ait elbise, yatak ve yorganların olduğu gözlemlenmiştir. Elbise, yorgan ve yataklarda kan izlerinin yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bodrumun sokağa bakan taraflarındaki pencerelerden içeriye top ve bomba atıldığı, bodrumun içerisinde top ve bomba izleri olduğu anlaşılmıştır. Binada çok sayıda pet şişesi bulunmaktadır. Bazı pet şişelerin eridiği ve yandığı tespit edilmiştir. Üçüncü Bodrum'dan kurtulan iki kişi ile heyet olarak iki ayrı görüşme gerçekleştirilmiştir. Tanıklardan biri bodruma dair anlatımlarında, askerler tarafından içeriye pet şişeler ile benzin atıldığını ve daha sonrasında askerlerin içeriye attığı çakmak ile bodrumun ateşe verildiğini belirtmiştir. Bu iki tanığın anlatımlarına raporumuzda ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Üçüncü Vahşet Bodrumu'nun hemen yanında iki katlı ve üst katında karşılıklı iki daire olan bir binanın mevcut olduğu görülmüştür. Bodrumdan kurtulan tanık anlatımlarında, yaralıların bodrum katında, yaralı olmayanların ise söz konusu üst katta olduğu ifade edilmiştir. Bodrum ve bina arasındaki duvarda geçiş için delik açıldığı tespit edilmiştir. Bodrumun yanındaki evin bütün odalarının saldırılar nedeni ile tahribata uğradığı görülmüştür. Yaralı olmayan yurttaşların kaldığı üst katta duvarda, eşyalarda, yatak ve yorganlarda yoğun kan izlerinin olduğu, bazı odaların yakıldığı, evin içinde insanlara ait kanlı ve kansız elbiselerin olduğu tespit edilmiştir. Binanın ikinci katındaki bir odada, sokağa çıkma yasağının kaldırıldığı gün Sahip Edin adlı kişiye ait cenaze yurttaşlar tarafından bulunmuştur.

Genel olarak 3 bodrumun bulunduğu sokakların en fazla saldırıya maruz kalanlar olduğu, tüm binaların kolonlarına ağır silahlarla ateş edildiği, bina taşıyıcı sistemlerinin (kolon-kiriş) hedef alındığı gözlemlenmiştir. Vahşet bodrumlarının içi ve enkaza dönen hali heyetimiz tarafından fotoğraf ve video görüntüleri ile kayıt altına alınmıştır.

Aynı şekilde otopsi ve cenaze yıkama işlemlerinde tanınmayacak düzeyde parçalanan, kömüre dönüşmüş insan bedenlerinin çekilen fotoğrafları da inceleme yapan heyetimizce toplanmıştır. Elimizdeki bu vahşet fotoğraflarını, hayatını kaybedenlerin hatırasına saygıdan ve şiddetin normalleştirilmesinin önüne geçmek için yayınlamıyoruz. Heyetimiz, yaşanan vahşeti derinden hissetmemizi sağlayan, bodrumlara sinen cenazelerin kokusunu ise kayıt altına alamamıştır.

Cizre başta olmak üzere, Kürt halkının kolektif hafızasına kazınan vahşet bodrumlarının aynı zamanda duygusal kırılmaya neden olan önemli fay hatlarından olduğu bütün görüşmelerde duyulmuş ve hissedilmiştir. Başta kadınlar olmak üzere, toplumun birçok yaş kategorisindeki insanlar tanıklıklarını anlatırken, devletin vahşet bodrumlarında büyük çoğunluğu yaralılarından oluşan insanlara yönelik uyguladığı katliama karşı sessizliğin kendilerini yaraladığını belirtmişlerdir.

Kentte yaptığımız birçok görüşmede vahşet bodrumlarına dair buna benzer yorumlar yapılırken, adeta ortak bir ağızdan 'keşke bütün Cizre yakılsaydı, evimiz, barkımız yansaydı da, vahşet bodrumlarında gençlerimiz yakılmasaydı' haykırışlarına tanıklık edilmiştir.

Cizre'de ablukanın ilk günlerinde ve vahşet bodrumlarında katledilen insanların büyük çoğunluğunun 1990'larda devletin yerinden etme politikası sonucunda köyleri boşaltılan, yıkılan ya da yakınlarını faili meçhul cinayete kurban vermiş olan kişilerden oluştuğu görülmüştür. Vahşet Bodrumları ile ilgili yaptığımız tanık ve aile görüşmelerinde konuştuklarımız, 79 günlük Cizre ablukası sürecinde 12 Eylül ve 1990'lı yıllar ile kıyaslanamayacak düzeyde devlet şiddetine şahitlik ettiklerini belirtmişlerdir.

Savaşın en yoğun yaşandığı yıllar olan 90'lar halen açığa çıkmamış faili meçhul cinayetlerle, köy boşaltmaları, sayısız zorla göç ettirme, işkence ve yargısız infazlarıyla Kürt toplumunun hafızasında "kara günler" olarak anılmaktadır. 2013 Newroz deklarasyonu sonrasında geliştirilen barış ve çözüm sürecinin hükümet tarafından tek taraflı ihlal edilmesinin ardından başlayan sokağa çıkma yasakları ile Silopi, Sur, Cizre, Silvan, Yüksekova gibi Kürt ilçelerinde hayata geçirilen yeni güvenlik konsepti de Kürt toplumunun vicdanında "kapkara günler" olarak anılacaktır.

İnsanlığın yüzlerce yıl mücadele ederek kazandığı barış ve huzur içerisinde yaşama hakkı, sağlığa erişme hakkı, barınma hakkı gibi evrensel insani değerler Cizre'de gerçekleştirilen büyük yıkımla ihlal edilmiş, savaşın kendi iç kurallarına bile uymayan bir saldırı ve katliam politikası hayata geçirilmiştir. Türkiye'de yaratılan korku ve şiddet iklimi ile, Kürt illerinde yaşanan bu ağır hak ihlallerine ve insanlık suçlarına karşı çıkabilecek seslerin fazla yükselmesine izin verilmemiş, bunlar ağır bir gözaltı ve şiddet siyasetiyle bastırılmaya çalışılmıştır. Ancak, 1938 Dersim, Zilan, Ağrı, Maraş, Çorum, Sivas ve Roboski katliamlarının, hatta bunların öncesi ve sonrasında gerçekleşen bütün katliamların bize öğrettiği en önemli ders, tarihin yüce mahkemesinde insanlığa karşı işlenen hiçbir suçun cezasız kalmayacağıdır.

OPERASYONLAR BİTTİ AÇIKLAMASINDAN SONRAKİ SÜREÇ

Cizre'de, 14 Aralık 2015 tarihinde başlayan abluka devam ederken, 11 Şubat 2016 tarihinde basına demeç veren İçişleri Bakanı Efkân Ala, Cizre'deki abluka operasyonlarının sona erdiğini ifade etmiştir. Fakat 11 Şubat 2016 tarihinde yapılan bu açıklamaya rağmen Cizre'deki abluka 2 Mart 2016 tarihinde akşamları devam edecek şekilde yeniden düzenlenmiş ve 2 Mart'a kadar ilçeye giriş-çıkışlar yasaklanmıştır. Bu esnada ilçe içinde farklı mahallelere sığınmak zorunda kalan ve artık evlerine dönmek isteyen bazı kişilere de yasağı ihlal ettikleri için idari para cezası kesilmiştir.

Aradan geçen yirmi günlük süre içerisinde "temizlik" gerekçe gösterilerek abluka devam ettirilmiştir. Cizre'de yaptığımız gözlemler ve tanıklıklardan edindiğimiz bilgiler, resmi söylemin gerçeği yansıtmaktan uzak olduğuna işaret etmiştir. Cizre'de AKP iktidarının ifade ettiği "temizlik", faşist ve ırkçı rejimlerdeki 'yok etme'ye tekabül eden bir şekilde gerçekleşmiştir. Gerek devlet erkanının ağzından düşmeyen, gerekse internet fedailerinden yayılan "temizlik" söylemi, kamu görevlileri marifetiyle tam bir kirletmeye tekabül etmiştir. Örneğin imha edileceği iddia edilen insanlara zarar verebilecek patlamamış mühimmat, operasyonlar bitti açıklamasından 49 gün sonra, 31 Mart tarihinde iki çocuğun hayatını kaybetmesine yol açmıştır.

Yirmi gün yaşanan 'çatışmasız' süre içerisinde olanlar, çeşitli suç delillerinin karartılması, operasyonel güçlerin canlı cansız her şeyi hedef haline getirmesi ve talanlarını sürdürmesi, yıkım, cinsiyetçi ve ırkçı uygulamalar ile kültürel değerlerin hedef alınması gibi kategoriler altında gerçekleşmiş ve raporda tüm boyutlarıyla ele alınmıştır.

Operasyonlar sona erdikten sonra devlet güçleri "arama tarama faaliyetleri" adı altında rastgele evlere girmiş, girdikleri evlerin hepsini ya yakmış ya da evdeki bütün eşyaları kullanılmayacak derecede tahrip etmiştir. Cizre'de çalışmamız boyunca girdiğimiz evlerin çoğunda, özellikle elektronik alet edevatın ve beyaz eşyaların hedef alındığına, kullanılmayacak şekilde hasara uğratıldıklarına tanıklık ettik. Beyaz eşyaların bitişiğinde bulunan duvarlarda tek kurşun izi yokken, beyaz eşyalarda çok sayıda merminin isabet etmesi sonucu delikler oluşması, kasıtlı bir müdahaleye işaret etmektedir. Cizre'de 20 günlük süre boyunca, dış cepheden fazla hasar almamış evlere de girilerek, bu evlerin yakıldığı tanıklıklarda dile getirilmiştir.

Gerek operasyonların devam ettiği sürede, gerekse operasyonlar bittikten sonraki süreçte, devlet güçleri halkın evlerine girmiş, evlerin bir kısmını yatakhane ve karargaha çevirmiştir. Bu yapılanlar insanların özel hayatlarına ve mahremine yönelik ve tamamıyla hukuksuz müdahaleler olarak gerçekleşmiştir. Devlet güçleri, özel alanla kamusal alan arasındaki ayrımı ortadan kaldırmak bir yana, özel alanı işgal ederek, askeri üsse dönüştürmüşlerdir.

Devlet güçlerinin, yirmi gün boyunca girdikleri evlerde kanepelere, yatak ve yorganların içerisine, yemek tabakları ve tencerelerin içerisine, kapı önlerine dışkılarını bıraktıkları yine tanık ifadelerine yansımıştır. Cizre'de 20 gün süren "arama tarama faaliyetlerinin" kimi örneklerde hane halkına ait değerli eşyaların çalınmasına kadar gittiği yönünde ifadelere de rastlanmıştır.

Cizre'de insan yaşamının yanında, tüm diğer canlıların yaşamı da hedef alınmıştır. İnsanların evlerinin avlularında beslediği tavuk ve horozların çoğu öldürülmüş, bazıları evlerin içine atılmıştır. Bu süreçte, devletin hiddetinin hedefi olan bir başka yer mezarlıklardır. Hendeklerin olmadığı, hatta mahallelerde yaşanan çatışmalar şiddetlendikçe, mahalle sakinlerinin korunmak için tercih ettiği Kale Mahallesi'nde bulunan mezarlıklar tahrip edilmiştir. Mezar taşlarının ve vefat etmiş kişileri hatırlatacak ibarelerin yok edildiği mezarlıkların hedef alınması, devletin hıncının ölümlere de sirayet ettiğini göstermiştir.

Uygulanan vahşetin eşyadan doğaya ve insana varana kadar çok boyutlu olduğu ve asil hedeflenenin "güvenliği sağlamak" değil, buldukları coğrafyayı yaşanmaz kılmak olduğu sonucu görülmektedir. İnsanların belleklerinde vahşete dair kalıcı ve derin izler bırakmak amacıyla, kedinin veya tavuğun işkence edilerek öldürülmesi, bölge insanına yönelik yıllardır biriktirilen kin ve tahammülsüzlüğün somut göstergeleridir. Bunlar aynı zamanda uzunca bir süredir devletin resmi diline pelesenk olmuş "Kürt kardeşlerimiz" söyleminin samimiyetsiz bir içeriğe sahip olduğunun da en büyük kanıtıdır.

Operasyonların bittiği günden, ablukanın yalnızca gece devam edecek şekilde kısmen kaldırıldığı güne dek, güvenlik güçlerinin Cizre'de yaptığı işlerden birinin de, işledikleri suçlara işaret eden delilleri ortadan kaldırmak olduğu düşünülmektedir. Cizre'ye girdiğimizde, 62 insanın hayatını kaybettiği İkinci Vahşet Bodrumu'nun yerinde yalnızca bir enkaz bulunmaktaydı. Yıkılmadan önce yerinde beş katlı bir apartmanın bulunduğu İkinci Vahşet Bodrumu, kelimenin tam anlamıyla yerle bir olmuştu. Enkazın olması gereken yer ise, üstünde yürünebilecek kadar düzlenmiş, hafriyat, bulunması gereken yerden taşınarak Dicle Nehri kenarına boşaltılmıştı. Hala cenaze kokusunun geldiği İkinci Bodrum'a ait hafriyatın taşınmış olması, yaşanan çatışmaların ağırlığı ve yoğunluğu dikkate alındığında, sokaklarda bulunması gereken kovanların yerinde olmaması, "temizlik" faaliyetinin delillerin karartılmasını da kapsadığını düşündürmektedir.

79 günlük kesintisiz abluka döneminde aç, susuz ve bombardıman altında hayatta kalmaya çalışan, evlerini terk etmeleri için elektrikleri kesilen, su depoları patlatılan insanlar, kente döndüklerinde evlerini adeta yerinde bulamamıştır. Yerle yeksan olan binaların yanında nispeten ayakta kalan binalar da içinde yaşanılmayacak düzeyde hasar görmüş durumdadır. Cizre halkının geriye döndükten sonra yaşadıkları, karşılaşılan psikolojik savaş öğeleri nedeniyle yasin tam olarak tutulamadığı ve öfkenin ağır bastığı ikinci bir devlet şiddeti süreci olarak da değerlendirilebilir.

Ablukaların kesintisiz devam ettiği süre boyunca ve sonrasında, devlet güçlerinin gerek megafonlardan gerekse askeri araçlardan sürekli mehter marşı ile milliyetçiliği ve Türklüğü öven şarkılar çaldığı tanıklar tarafından dile getirilmiştir. Söz konusu marşlarla yetinmeyen devlet güçleri, girdikleri evlerin içine ve sokak duvarlarına ırkçı, cinsiyetçi yazılamalar yapmış, sayısız ev ve binanın tepesine direklerle "Türk Bayrağı" asmışlardır.

Evlerin damlarına bayrakların dikilmesiyle, "devletin kazandığını" göstermek amaçlanmıştır. Özellikle duvar yazılamalarında ırkçı nefret söylemlerinin kullanılması, Cizre halkında, devletin kendi yurttaşını düşmanlaştırarak, halka yönelik bir savaş yürüttüğüne dair bir hafıza bırakmıştır. Cizre'de, JÖH ve PÖH'lerin yakıp yıktıkları evlere Türk bayrağı asmaları, duvarlara cinsiyetçi, aşağılayıcı ve rencide edici yazılamalar yapmaları, nefret söylemi içeren hakaretlerde bulunmaları, bilinçli ve sistematik bir ırkçılığın uygulandığını göstermiştir.

Cizre'de gündelik yaşam hedef alındığı kadar, tarih ve gelenek de hedef alınmış, sistematik politikalar devreye konarak kültürel bellek yok edilmek istenmiştir. 450 yıllık Seyidan Camisi'nin yakılması, geleneksel elbiselerin bilinçli bir şekilde taranması, Kürt tarihi ve kültürüne has resimlerin ve kitapların yakılması, kültürel kıyımla belleğin yok edilmeye çalışıldığını göstermektedir. Cizre'de operasyonlar esnasında yaşananlara dair tanıklıklar, özel ve sistematik bir katliam projesinin adım adım devreye konulduğunu göstermektedir. Örneğin 20 günlük arama tarama faaliyeti adı verilen uygulamalar sonrasında, evlerde sandıkların içerisinde cenazelerin bulunması, bir dehşet yaratma amacının yanı sıra masa başında hazırlanmış bir politikaya da işaret etmektedir.

ABLUKADA KADINA YÖNELİK DEVLET ŞİDDETİ

Cizre'de ablukalar süresince devlet doğrudan kadınları hedef alarak 22 kadını katletmiştir. Devletin kadınlara yönelik şiddeti sadece katliamlarla sınırlı kalmamıştır. 79 gün aralıksız devam eden son ablukada, bütün Cizreli kadınlara yönelik bilinçli ve sistematik bir şiddet de uygulanmıştır. Cizreli kadınlarla yaptığımız görüşmeler sonucunda, kadınlara yönelik devlet şiddetinin tüm yaşamsal alanlarda bir yıkım olarak gerçekleştiği belirtilmiştir. Ablukalar, devletin eril yaklaşımları için tam bir izole ve yaşanan hakikatlerin görülmesini engelleyen kapalı ortamı sağlamıştır.

Evler zorla karargah olarak kullanılmış, evlerin içleri yağmalanmıştır. Mutfak eşyaları, televizyonlar, buzdolapları, elbise dolapları, yataklar, akla gelebilecek tüm eşyalar özellikle hedef alınarak talan edilmiş, kırılıp yerlere atılarak sergilenmiş, kurşunlanmıştır. Evlerin içerisindeki talan heyetimizce de gözlemlenmiş ve tek tek fotoğraflanmıştır. Evlerdeki yıkım ve talan öyle bir düşmanlıkla yapılmıştır ki, sanki ortada insana ve kadına yönelik hiç bir şey bırakmak istemeyen bir hınçla davranılmıştır. Ablukanın kalktığı, operasyonların devam ettiği süreçte sadece karargah olarak kullanılan evlere değil, diğer evlere de girilip, bilerek herşeyin yağmalandığı görülmüştür.

Devletin cinsiyetçi politikalarının bir diğer uygulaması da, evlerin içindeki aynalarda, kapılarda ve duvarlardaki cinsiyetçi yazılamalar olmuştur. Milliyetçi ve cinsiyetçi yazılamalar neredeyse tüm sokaklarda ve evlerin duvarlarında görülmüştür. AKP Hükümeti'nin kadın düşmanlığının açığa çıktığı en insanlık dışı uygulaması ise, bir kadın bedenine işkence yapıldıktan sonra sokakta çekilmiş fotoğrafının, abluka boyunca psikolojik savaşın yürütüldüğü sosyal medya hesaplarından paylaşılması olmuştur. Cizre halkının, Şırnak Valiliği aracılığıyla devletin yalanladığı bu savaş suçunun gerçekleştiği yeri çok net bir şekilde göstermesi, hakikatin ne olursa olsun gizlenemeyeceğini ortaya sermiştir.

Kadın bedenine yönelik işkenceler özellikle cenazeler üzerinde gerçekleşmiştir. Kadın cenazelerine çok ağır işkencelerin yapılması, Cizreliler tarafından IŞİD yöntemi olarak adlandırılmıştır. Öyle ki, kadın cenazelerinin otopsislerine avukatların ve hekimlerin girmesinin özellikle engellendiği tanıklıklarda anlatılmıştır. Yakınlarının cenazelerini almaya giden kadınlara ve annelere yönelik sözlü saldırılar ve hakaretler gerçekleşmiştir. Gözaltına alınan annelere kötü muamelede bulunulmuştur.

Kadınların tanıklıklarıyla ayrıntılı bir şekilde ele alınan kadına yönelik devlet şiddeti, sadece evlerin yağmalanmasıyla, işkencelerle, cinsiyetçi söylem ve yazılarla gerçekleşmemiştir. Ablukada devlet şiddeti aynı zamanda tüm yaşam faaliyetlerini de hedef almıştır. Elektrik ve sular bilerek kesilmiş, kadınların çocukları için bile temel gıdalara ulaşmaları engellenmiştir. Evlerdeki un çuvalları bilerek kurşunlanmış, kadınların bahçelerinde ekmek yapmalarına dahi izin verilmemiştir. Sağlık hizmetlerine erişemeyen hamile kadınlara bilinçli olarak işkence yapılmıştır. Şiddet ortamında kadınların düşük yapması, ablukalar süresince sağlıkçılarla birlikte çalışmalar yürüten DBP Şırnak İl Eşbaşkan Yardımcı Yahya İdin tarafından 'bir başka katliam' olarak ifade edilmiştir.

Cizreli kadınlar yaşananların boyutunu anlatmak için sık sık 90'lara dair hala canlı olan kolektif hafızaya başvurmuşlardır. 90'ları aşan bir şiddetin uygulandığı dile getirilirken, şiddetin boyutunun anlatılmasının yeterli olmadığı noktada, yapılanların ancak IŞİD yöntemiyle açıklanabilir olduğu vurgulanmıştır.

Kadınların özel eşyalarından doğrudan kendilerine, yaşam alanlarına, kurdukları dayanışma ağlarına ve dik duruşlarına yönelik sistematik bir devlet şiddetinin varlığı söz konusu olmuştur. Çocuklarının yaslarını bile tutmalarına izin verilmeyen Kürt anneleri, devlete ve AKP Hükümeti'ne yönelik öfkelerini çok net bir şekilde dile getirmişlerdir. Çocuklarının kayıplarının onlar için sadece bir yas ya da acı olmadığı, aynı zamanda onların direnişlerini ve mücadelelerini sahiplenerek onurlu bir mücadeleyi devam ettirme kararlılığı olduğu anlaşılmıştır.

Ablukalar boyunca evlerini son bir taş kalıncaya kadar terk etmeyen kadınlar, AKP Hükümeti'nin tankla, topla yarattığı şiddeti cinsiyetçi politikalarla da yükseltmesine karşı büyük bir direniş göstermişlerdir. Gündelik yaşamı yok eden şiddete karşı çok daha büyük bir dayanışma ve sahiplenmeyle bir arada kalmışlardır. Bütün yaşam alanlarının yıkılmasına rağmen yerlerini ve yurtlarını terk etmeyeceklerini büyük bir kararlılıkla göstermişlerdir. Cizre'ye ilk giren HDP kadın heyetini yine ilk karşılayanlar Cizreli kadınlar olmuştur. AKP iktidarı, miliyetçi, mezhepçi ve cinsiyetçi uygulamalarıyla kadınların direnişini kıramamıştır. Abluka sonrası devletin yerle bir ettiği sokaklarda büyük bir kararlılıkla evlerinin önünde gelen heyetleri bekleyenler yine kadınlar olmuştur.

Kürt halkına karşı Cizre'de bilerek, planlı ve stratejik olarak kirli bir savaş yürütülmüştür ve bu savaş özellikle kadınları hedef almıştır. Kürt kadınlarının yıllardır yürüttüğü örgütlü mücadele, toplumda kurumsal bir dönüşümü de sağlamaktadır. Feodal, eril ve cinsiyetçi yapıyı kırarak toplumsal bir değişimi getirmektedir. Böylece kadınlar yaşamın her alanında özneleşmekte ve çok daha büyük bir mücadeleyle kadın sorunu kendi yaklaşımlarını getirmektedir. Kürt kadınlarının daha özgürlükçü ve demokratik bir toplumu inşa etme gücünün farkında olan devletin stratejik olarak kadınları hedeflediği anlaşılmaktadır. AKP Hükümeti'nin ırkçılığına, kadın düşmanlığına karşı büyük bir direniş sergileyen kadınlar, sistem için de bir tehlike olarak görülmektedir. O nedenle de kadınlara yönelik bir kırım politikası ile toplum iradesizleştirilmeye çalışılmıştır.

Geçmişte olduğu gibi bugün de Kürt kadınları kendi özsel gücünün farkında olarak, tüm yok edici politikaları boşa çıkarmakta, çok net ve görkemli bir direniş göstererek Türkiye'deki faşizme karşı kadınların mücadelesine öncülük etmektedirler. Bu öncülük ve kendini var etme gücü, örgütlü ya da örgütsüz bütün kadınların, AKP'nin kadın düşmanlığına karşı ortak mücadele çağrısı olarak anlaşılmalıdır.

DEVLETİN HUKUKLA İMTİHANI

Cizre'de yaşananların hukuki boyutlarını ele aldığımız bu bölümde, öncelikle devlet şiddetinin Cizre halkı için ne anlama geldiği üzerinde durulmuştur. Zira konuştuğumuz hemen her aile, 90'larda estirilen devlet teröründen etkilendiğini anlatmıştır. Ablukalarda saldırıların en yoğun gerçekleştiği Cudi Mahallesi'nde yaşayanların çoğu, bu süreçte boşaltılan köylerdeki evlerini terk ederek şehir merkezine yerleşmeye zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Devlet şiddeti karşısında direnenlerin bir kısmının da, yine 90'lı yılların faili meçhul cinayetlerinden, köy boşaltmalarından, yakılan evlerinden doğrudan etkilenenler olduğu görülmüştür.

Devletin, hukuk dışına çıkan görevlilerin ve bu görevlilerle işbirliği içinde olan paramiliter güçlerin sorumluluğunu üstlenmekten ısrarla kaçınması, Kürt halkının, Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerine olan güvenini derinden sarstığı görüşülen kişilerin sözlerinden anlaşılmıştır. Hatta iki büyük Cizre ablukası arasında, eski Cizre İlçe Jandarma Komutanı Cemal Temizöz'ün beraat etmesi, Cizre halkı tarafından bir mesaj olarak algılanmıştır. Operasyonlara katılan devlet güçleri arasında yaş ortalaması yüksek olan grupların varlığı, Cizre halkına, failerin neredeyse geçmiştekiyle aynı kişiler olduğunu düşündürmüştür.

Devlet, uyguladığı şiddetin sürekliliğini, cezasızlık ve taltif kültürüyle de taçlandırmıştır. Cezai sorumluluğun yanı sıra, verilen zararların tazmini de mümkün olmamıştır. Zararları karşılanmayan, kaybettikleri tüm birikimler karşılığında cüz'i tazminatlar alabilen halk, bu durumun onarıcı adaletten gerçekleştirilmesine ve toplumsal barışın sağlanmasına vesile olmadığını ifade etmiştir. Bu noktada, AİHM'in sürece yetersiz etkisi, yine bu kısımda ele alınmıştır.

16 Ağustos'tan bugüne, çeşitli sürelerde il ve ilçe merkezlerinde ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının hukuki temelsizliği ve idare karşısında vatandaşların durumu da ele alınmıştır. Bu süreçte, idarenin tek taraflı, icrai ve hukuka uygunluk karinesinden faydalanan işlemler yapabilme kudretinin vatandaşlar üzerindeki etkisi üzerinde durulmuş, bu işlemlerin niteliği ve neden olduğu sonuçlar açıklanmaya çalışılmıştır. İdarenin bu yaklaşımı, sokağa çıkma ilanı kararlarından cenazelerin defin işlemlerine, acele kamulaştırmadan tazmin safhasına, bütün abluka süreçlerini belirlemektedir. Son olarak, abluka süresince işlenen suçlara dair bir döküm çıkarılmaya çalışılmış, ancak her suç tipi, raporun amacını aşacağından, teker teker ele alınmamıştır. Bu suçların sistematik hale gelip gelmediği sorgulanarak, insanlığa karşı suç kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışılmıştır.

SONUÇ

Bu ülkenin en kadim sorunu olan Kürt meselesinin barışçıl ve demokratik yollarla çözülmesi için hükümet ve devlet yetkilileri ile İmralı Heyeti'nin hazır bulunduğu Dolmabahçe Mutabakatı'nı reddeden Saray-AKP Hükümeti, kendi iktidarı karşılığında Ergenekon unsurlarıyla anlaşmış, Kürt halkına karşı kentleri kuşatarak ağır silahlarla bir saldırıyı hayata geçirmeye başlamıştır. Bu savaş esasen Eylül 2014'te Kamu Güvenliği Müsteşarlığı'nca hazırlanan "Çöktürme Planı" çerçevesinde adım adım planlanmış, kent kuşatmalarından ambulans ve itfaiye yönlendirmelerine, basın özgürlüğünün kısıtlanmasından toplumsal muhalefetin baskı altına alınması, tutuklama ve gözaltıların yaygınlaştırılmasına kadar her ince detay hesaplanarak yürürlüğe konmuştur. Hendekler ve özyönetim ilanları bu saldırıların gerekçesi olarak gösterilmeye çalışılsa da, esasen "büyük imha planı"nın barış ve çözüm sürecinde hazırlandığı, şartların olgunlaşmasının beklendiği anlaşılmaktadır.

On binlerce asker ve polis ile kendi sınırlarının içinde olan bir kenti topyekun kuşatma altına alarak, yüzlerce insanı acımasızca öldürerek tarihte işlenmiş insanlık suçlarına yenileri eklenmiştir. Ablukalar sırasında devlet güvenlik güçleri ve onlara eşlik eden paramiliter güçler hukuk, ahlak ve insanlık dışı şiddet yöntemlerini kullanarak Türkiye halklarının hafızasından yüz yıllar boyunca silinmeyecek vahşet görüntülerini açığa çıkarmıştır.

24 Temmuz 2015'ten bu yana, kentlerin valilikleri tarafından ilan edilen ve kimi zaman aylarca keyfiyete bağlı olarak sürdürülen "sokağa çıkma yasaklarının" başlangıçları, sürdürülüşleri ve sonlandırılışları düşünüldüğünde, yapılanların IŞİD'in yöntemleriyle neredeyse bire bir örtüştüğü görülmektedir.

Raporda ayrıntılı olarak incelendiği gibi, yasak ilan edilmeden önce öğretmenlere gönderilen mesaj halkta korku ve paniğe yol açmış, insanlar can korkusuyla kenti terk etmek için kuyruğa girmişlerdir. Çıkmayanların üzerinde her türden ağır silahlar kullanılmış, o da yetmeyince Kürt halkının hafızasında Halepçe'nin taze olduğunu bilenlerin yaydığı "kimyasal silah kullanılacak" söylentileriyle büyük bir korkuya neden olunmuş, mahallesinde oturanlar bir yorgan bir döşek yollara düşmüşlerdir.

Akabinde kent, herhangi bir hedef gözetilmeksizin günlerce vurulmuş, Cizre'nin % 70'ini oluşturan dört mahalle ve kısmen diğer mahalleler tank ve top mermileriyle dövülmüştür. Tüm dünyanın gözü önünde sağ salim bir şekilde hastaneye intikalleri mümkünken, "teslim alma" arzusuyla böyle bir yaklaşımı reddeden devlet güçleri, 176 insanı yakmıştır. Raporda görüleceği üzere, hayatını kaybedenlerin neredeyse hepsinin cenazesi otopilerde tanınmayacak haldedir.

Daha sonra "temizlik" adı altında yürütülen faaliyetlerde mümkün olduğu kadar her eve tek tek girilmiş, "arama tarama" her evin tek tek talan edilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu süreç adeta "nasıl olur da bana boyun eğmezsin?" anlayışının dışı vurumu gibidir. Hınç ve nefret duygularıyla karışık talan ve zarar verme anlayışı canlanmış gibidir. Duvarlara yazılan ırkçı, cinsiyetçi, faşizan sloganlar fethetme arzusunu dillendiren erkekliğin yansımaları olarak da okunabilir. 79 gün boyunca abluka altına alınan bir kentte kendisine oy vermiş halkın yanında duran bir vekil "kasten adam öldürme"ye varacak denli saldırılara maruz kalmıştır. Türkiye'nin dört bir yanından Urf'a'dan, Silopi'den, Silvan'dan, Amed'den, İstanbul'dan binlerce insan Cizre'ye akın etmiş, Cizre halkına destek sunmak için kente girmeye çalışmış, ancak devletin güvenlik güçleri tarafından çoğu zaman ilçeye kilometreler kala durdurulmuş, şiddete maruz kalmışlardır.

Hendek ya da barikatler olsa bile, devlet kendi halkına karşı ne sebepten olursa olsun hukukunu askıya alarak, insanlık dışı katliamlar gerçekleştiremez. Hiç bir neden katliamlarla sonuçlanan bu devlet terörünü meşrulaştıramaz. Sorun, AKP iktidarının Kürt meselesinin çözümünde diyalog ve müzakere kanallarını tamamen kapatıp savaş konseptini devreye sokmasından kaynaklanmaktadır. OHAL dönemini kapatmakla övünen AKP iktidarı, adı OHAL olmayan, ama OHAL koşullarına rahmet okutan bir savaş konseptini devreye sokmuştur. İlan edilen geçici askeri güvenlik bölgeleri, özel güvenlik bölgeleri, sokağa çıkma yasakları gibi uygulamalarla Kürt halkı sindirilmek istenmektedir. Fiziksel hasarların yanı sıra Cizre halkında birlikte yaşam arzusu da törpülenmiş durumdadır.

Tespitler ve öneriler

1. Savaş ve çatışma öldürür. Barış yaşatır. Diyalog ve müzakere ile çözülebilecek talep ve sorunların militarist yöntemlerle çözülmeye çalışılması 40 yıldır denenen bir yoldur ve bu yolun herhangi bir çözüm üretmediği, aksine sorunları derinleştirdiği görülmüştür. Cizre ablukası sivil, direnişçi, polis, asker yüzlerce insanın ölümüne yol açmış, sonuçta ortaya çözülmesi daha zorlaşan sorunlar yumağı çıkmıştır. Bütün bu yıkım ve savaş siyasetine rağmen henüz geri dönüşsüz bir yolda değiliz. İmralı'da Sayın Abdullah Öcalan üzerinde 1 yılı aşkındır sürdürülen tecritin kaldırılarak, yarım bırakılan barış ve çözüm sürecinin devam ettirilmesinin, müzakere edilmesinin koşulları yaratılmalıdır.

2. Sorunların karşılıklı diyalog ve müzakere temelinde çözülmediği durumlarda, toplumsal adaleten söz etmek mümkün olmayacaktır. Halklarımızın bir arada yaşamasının yolu, cezasızlık zırhının aşılması ve onarıcı adalet mekanizmalarının devreye sokulmasıyla mümkün olabilecektir. Etkili bir soruşturmanın yürütülebilmesi için olay yeri incelemesinin ve otopsilerin bağımsız heyetlerle yapılması, kanıtların yok edilmemesi ve usulünce toplanması gerekmektedir. Ablukadan doğrudan etkilenerek can ve mal kaybına uğrayan Cizrelilerin tanıklıklarıyla dahil olabildiği, bağımsız ve güvenilir her meslekten insanların ve uzmanların bir araya gelerek kuracakları Cizre Araştırma Komisyonu, gerek hakikatlerin ortaya çıkarılmasında gerekse de onarıcı adalet mekanizmalarının işleminde büyük bir rol oynayacaktır.

3. Abluka kalktıktan sonra bile Cizre'ye gelen heyetler devlet yetkililerinin gözünde "potansiyel terörist" muamelesi görmüştür. Cizre halkıyla dayanışmaya gelen kişi ve kurumlar çalışmalarını yaparken engellenmişlerdir. Hasar tespiti yapmaya gelen, GABB Hasar Tespit Ekiplerinin bazı üyeleri göz altına alınmıştır. Rojava Derneği çalışanları yardım çalışmaları sırasında halen engelleyici tutuma maruz bırakılmaktadır. Devlet yetkililerinin Cizre'de insani çalışma yürüten ekiplere her türlü kolaylığı sağlaması gerekirken, bu insanlara "düşman" muamelesi yapılması kabul edilemez. Raporlama çalışması yürütenler için de aynı muamele söz konusudur ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın buna yönelik beyanları bölgede görev yapan devlet güçlerini ve yetkililerini, kurumların çalışmalarını engelleme yönünde cesaretlendirmektedir. AKP Hükümeti'nin bir an önce bu tutumundan vazgeçip, Cizre'deki yıkımı sarmaya çalışan heyet ve ekiplerin, belediye görevlilerinin ve gönüllülerinin Cizre halkıyla dayanışma faaliyetlerini yürütmelerini kolaylaştırıcı bir yaklaşım sergilemelidir.

4. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, 26 Ocak'ta kaymakamlara yönelik olarak söylediği, "Mevzuat şöyledir, böyledir, yeri geldiği zaman koyun mevzuatı bir kenara, kendi zihinsel inkılabınızı devreye sokun" söylemi bölgede görevli devlet güçleri ve kamu idarecilerini işledikleri hiçbir şeyden dolayı suçlanamayacaklarına dair güven vermektedir. Cizre'de "operasyonların bittiği" yönlü açıklamalardan sonra ortaya çıkan tablo, işlenmiş suçlarda pervasızca hareket edildiği, yargılanma gibi bir kaygının olmadığı izlenimini doğurmaktadır.

5. Abluka altına alınan kentlerde ortaya çıkan tahribatın onarılması, bağımsız komisyonların oluşturabilmesi ile mümkündür. Ancak bu yerlerin alelacele riskli alan ilan edilerek, acele kamulaştırma kararıyla gerçek ve tüzel kişilere ait mal varlıklarına el konulması sorunları daha da ağırlaştıran bir yaklaşım olacaktır. “Savaş Hukuku” içinde istisnai bir kamulaştırma yolu olarak getirilen “Acele Kamulaştırma” uygulaması, AKP Hükümeti döneminde olağan bir kamulaştırma yolu haline getirilmiştir. Kentsel dönüşümden, baraj yapımına kadar her alanda mevzuatı kolayca aşmayı sağlayan bu yöntem, aynı zamanda “acil güvenlik ihtiyaçları” nedeniyle de kullanılmaktadır. AKP’nin yürüttüğü savaş politikaları içerisinde sayılabilecek birkaç örnek olarak; 28.01.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 2016/8432 Sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 39 güvenlik noktasının kurulması amacıyla acele kamulaştırma kararı verilmiştir. Güncel örnek olarak savaş hukukunun ürünü olan “Acele Kamulaştırma”, Sur ve Silopi, Cizre’de katledilen, evi yakılıp, yıkılan halkın, bir de mülkiyetine el koymak suretiyle zuhur etmiştir. Kamulaştırma adına altında, AKP iktidarının yapmak istediği, yaptığı katliamların üzerini örtmek ve halkın direniş ve kültürel hafızasını yok etmektir. Cizre’nin mekansal olarak yeniden inşa edilmesi, şehir merkezinin Cizre’ye taşınacağı söylentileri, Cizre’yi Cizre yapan kültürün tahribatına neden olacaktır. TOKİ’ler yoluyla insanları bahçeli geniş evlerden alıp, kutucuk gibi evlere sıkıştırmak, yüzlerce yıldır süregelen Cizre’nin sosyolojik ve tarihsel yapısını tahrip edecektir. Güvenlik amaçlı olarak kentleri dizayn etme isteği yeni değildir. Başbakan Davutoğlu’nun, “Bu olaylar yaşanmamış olsaydı bile kentsel dönüşümün yapılması gereken yerlerdi” sözü bu gerçekliği yansıtmaktadır. Kamulaştırma kararlarıyla uygulanmaya konmak istenen mal gaspına tüm demokrasi güçleri karşı çıkmalıdır.

6. Yaşanan katliamlar ve Vahşet Bodrumları Cizre halkının toplumsal hafızasında asla unutmayacağı bir dönem olarak yer etmiştir. Öyle ki, ablukadan sonra Cizre halkı evlerine gitmeden önce sanki hafızalarına kazımak istercesine ve unutmamak için Vahşet Bodrumları’nın olduğu yere gidip, ondan sonra evlerine gitmişlerdir. Devletin yaşananları unutturma ve hakikati yok etme politikasına karşı, Cizre halkı hafızasını korumak için direnmektedir. Bu direnişin bir sembolü olarak, bir daha bu tür katliamların yaşanmaması, yaşananların da bir gün hesabının sorulması ve unutulmaması adına, Vahşet Bodrumları’nın birer hafıza mekanına dönüştürülmesi Cizre halkının bir talebidir.

7. Ablukalarda kadınlara karşı işlenen savaş suçlarıyla birlikte, kadınların direnişlerini içeren kadın hakikatlerinin ortaya çıkarılması için bir çalışma yapılmalıdır.

CIZRE RAPORU

**HALKLARIN
DEMOKRATİK
PARTİSİ**